

G

Geboortedatum Christus was niet in december. Wanneer dan wel?

KERST IN DE HERFST

2011 jaar geleden moet de Heere Jezus zijn geboren. Maar hoe weten we dat? **Heeft de kerk al die tijd netjes een kalender bijgehouden?** Zou Hij wel echt op die dag geboren zijn? En zo niet, wanneer dan wel?

Begon Kerst in het jaar nul? Nee. Het jaar nul bestaat niet. 1 voor Christus wordt direct gevolgd door 1 na Christus. Algemeen wordt gedacht dat Christus in 6 voor Christus is geboren... Er wordt namelijk aangenomen dat Herodes de Grote in 4 voor Christus is gestorven en dat hij vlak voor zijn dood nog alle kinderen van twee jaar en jonger liet vermoorden in Bethlehem. Hier is echter veel onduide-

lijkheid over. is er het verslag van de Joodse historicus Flavius Josephus. Verder zijn er nog restanten van de annalen van het Romeinse Rijk en verslagen van historici, zoals Tacitus. En vanuit de archeologie geven opgegraven munten speciale informatie. Daar staan immers namen en jaartallen op. Op die manier krijg je losse puzzelstukjes in handen die je in een logische volgorde kunt leggen. Zo kun je een heel

lijkheden over.

BRONNEN

Wat is er wel duidelijk? Je kunt hiervoor putten uit een aantal bronnen. Allereerst de beschrijvingen van de gebeurtenissen rond de geboorte van Jezus in de Evangeliën. Ook

eind komen om te bepalen wanneer Jezus Christus ongeveer is geboren.

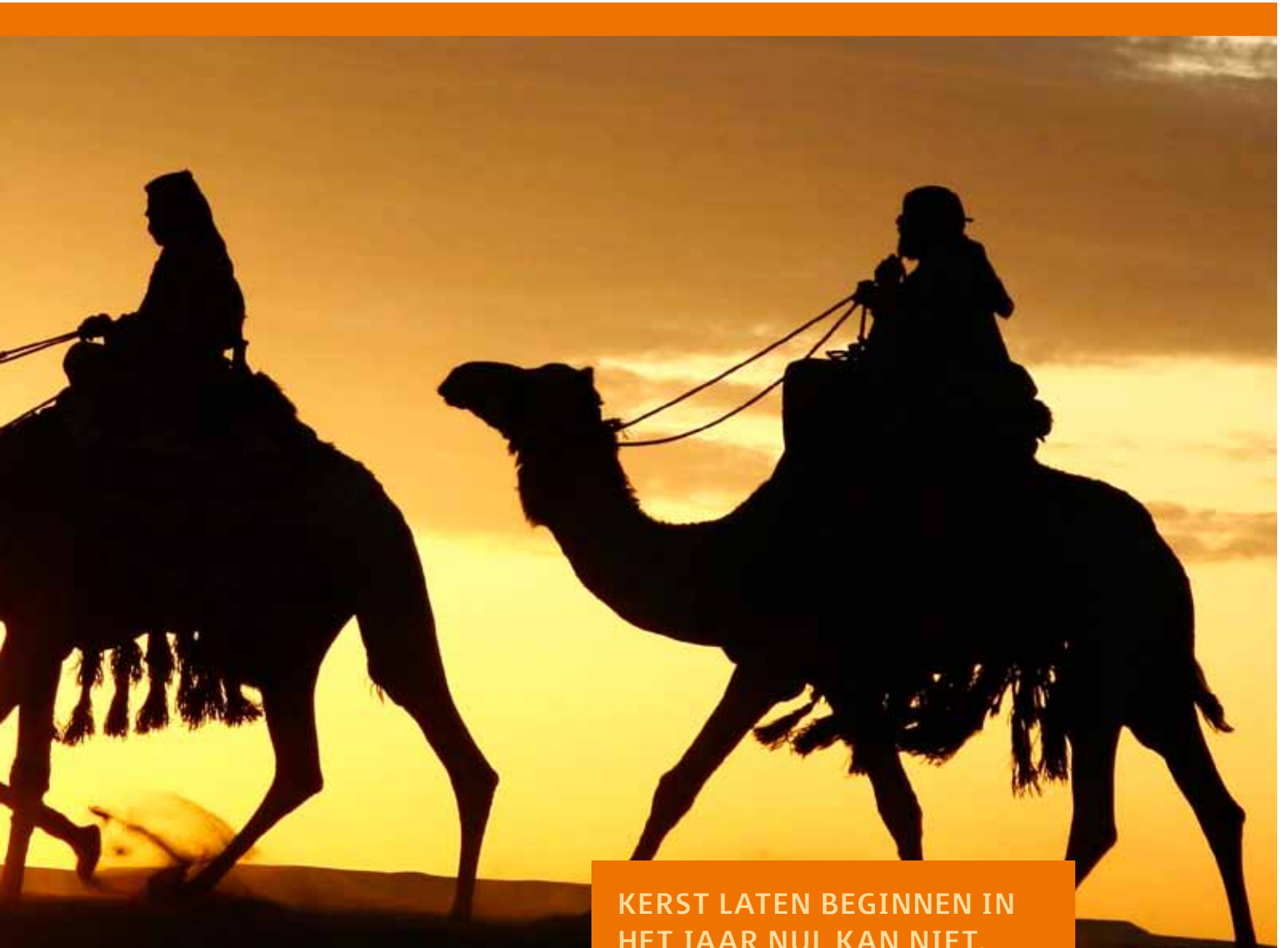
DE BIJBEL

In Lukas kun je lezen dat Jezus geboren werd tijdens een beschrijving op last van keizer Augustus, toen Cyrenius stadhouder was in Syrië. De hele Romeinse wereld had met deze beschrijving te maken. Jozef en Maria moesten daarvoor naar Bethlehem.

Ook geeft Lukas aan dat er herders met hun kudde 's nachts in het veld waren. Dat is vreemd! Herders brachten hun

Efratha's velden anno 2011

**KERST LATEN BEGINNEN IN
HET JAAR NUL KAN NIET.
1 VOOR CHRISTUS WORDT
IMMERS DIRECT OPGEVOLGD
DOOR 1 NA CHRISTUS**

kudde toch veilig binnen de muren van de schaapskooi om de nacht door te brengen? Doorgaans gebeurde dat, maar er zijn twee uitzonderingen: in de lente en in de herfst. In die maanden werden de lammetjes in Israël geboren; dan was er namelijk voldoende gras beschikbaar. Herders bleven in die periodes bij hun kudde in het veld, omdat zwangere dieren en pasgeboren lammetjes in het gedrang kwamen als ze naar de kooi moesten. Eventueel lammerende schapen werden dan goed in de gaten gehouden omdat roofdieren zomaar op de loer konden liggen als de kudde in het veld was.

Er is nog een verwijzing in het Lukas-evangelie waaruit je kunt opmaken wanneer de Heere Jezus is geboren. Er staat dat de priester Zacharia

van de dagorde van Abia was. Deze dagordes zijn door koning David zo'n duizend jaar eerder ingesteld. Dat kun je lezen in 1 Kronieken 24. De dagorde van Abia was de achtste op rij, geteld vanaf het begin van het godsdienstige jaar, dat begon met het Pascha op 14 Nisan. Dat valt samen met het eind van de

maand maart. Elke dagorde diende twee weken, want David had er 24 aange-steld voor het hele jaar. De achtste dagorde van Abia diende dus de laatste twee weken van de vierde maand, de maand Tammuz. En dat valt samen met het begin van de maand juli. In die maand zag Zacharias dus de engel Gabriël bij het reukofferaltaar. Vlak daarna – laten we zeggen: eind juli – werd Elizabeth zwanger. Toen ze zes maanden zwanger was, verscheen de engel Gabriël aan Maria (Lukas 1). Dat was dus zes maanden verder dan eind juli: eind december, begin januari van het volgende jaar. In die tijd zal Maria ook zwanger geworden zijn van de Messias. Negen maanden later zit je dan rond het begin van de maand september. En dat is ook de tijd dat de lammetjes

 Schapen lammerden in lente en herfst.

EIGENAARDIGE KALENDER

DOE HET ZELF

Op internet zijn interessante tools te vinden om zelf aan de slag te gaan met dit onderwerp. Van astronomieprogramma's als CyberSky en Starry Night kun je gratis demo's downloaden.

in de herfst geboren werden.

VERSLAGEN

Uit de registers van het Romeinse Rijk kun je afleiden dat vanaf 4 voor Christus de regio rond Judea politiek onstabiel was. Herodes was ziek en zijn invloed was tanende. In blinde woede liet hij velen om zich heen doden. Hij had zijn vrouw en twee zonen al laten vermoorden in het jaar 4 voor Christus. Toen zijn drie andere zoons hem na zijn dood opvolgden, lieten ze omgerekend '4 voor Christus' op hun munten slaan. Zo presenteerden ze zich als de wettelijke voortzetting van de door Herodes verstoorde koninklijke lijn uit Israël. Zo wilden ze het volk paaien. Herodes' vrouw Mariamne was namelijk uit de koninklijke lijn van de Hasmoneeën.

Verder is bekend dat Cyrenius twee keer stadhouder was in het oosten van het Romeinse Rijk. De eerste keer was hij dat van 6 tot 1 voor Christus en de tweede keer van 6 tot 7 na Christus.

Ook is duidelijk dat het jaar 2 voor Christus een bijzonder jaar was. Augustus werd zestig jaar en vierde zijn zilveren

► 'Vrededorst' Augustus regeerde toen de Vrededorst kwam.

Als Christus niet 2011 jaar geleden is geboren, dan klopt onze kalender niet. Dan moet 2011 eigenlijk 2014 zijn! Klopt. Maar er klopt wel meer niet aan onze kalender...

De ontwikkeling van de kalender is een lang en vreemd verhaal. Je kunt dat voor een deel afleiden uit hoe de kalender eruitziet. Ga maar eens na: het lijkt een simpele herhaling van twaalf lijsten met getallen van 1 tot en met 28, 29, 30 of 31, maar er zijn ook namen toegevoegd. Namen die niet kloppen. September is immers niet de zevende maand. Met oktober, november en december is het net zo. Het zijn niet de achtste, negende en tiende maanden van de kalender, terwijl de Latijnse namen er wel naar verwijzen. Deze repeterende lijsten met getallen worden ook nog eens doorkruist door een wekelijkse onderverdeling van zeven dagen. Dat lijkt niet echt logisch, want 31 is niet deelbaar door 7. De

weken vallen dus niet samen met de maanden en dat is lastig tellen. En dan het jaartal boven de kalender. Daar is ook iets vreemds mee. Die jaren zijn bijvoorbeeld niet allemaal even lang. De ene keer tel je 365 dagen in een jaar, dan weer 366 dagen.

Al deze dingen geven aan dat er het een en ander niet klopt aan onze kalender. Het is een product met een complexe geschiedenis. In het verleden is er verschillende keren aan gesleuteld. Dat moest om de jaarlijkse periodiek van de zon en de maan synchroon te laten lopen. In de winter staat de zon laag en in de zomer hoog aan de hemel. Van hoog naar laag en weer terug neemt een jaar in beslag. In dat jaar gaat de maan twaalf keer van volle maan naar nieuwe maan. Dat zijn grofweg de twaalf maanden. Het vervelende is dat een maanjaar elf dagen korter is dan een zonnejaar. Om die twee cycli op elkaar af te stemmen, is een heel werk geweest.

regeringsjubileum. Bovendien werd herdacht dat Rome 750 jaar tevoren werd gesticht. Overal heerste vrede en de keizer werd als vrededorst geëerd. Augustus kreeg in 27 voor Christus volledige vrijheid van handelen van senaat en volk. Het jaar 2 voor Christus was dé gelegenheid om dit in Augustus gestelde vertrouwen te bekrachtigen. Dat gebeurde niet alleen in Rome, maar in het hele rijk.

op de troon in Rome.

De annalen geven aan dat keizer Augustus op 5 februari van het jaar 2 voor Christus de eed van senaat en volk heeft geaccepteerd. Hierdoor kon hij op grond van de eedregistratie zeggen dat het volk hem als 'vader des vaderlands' ('pater patriae') had begroet. De eedregistratie moet dus vóór 5 februari in het jaar 2 voor Christus zijn afgerond.

Als je dat weet zal Cyrenius op zijn laatst in de zomer of herfst van het jaar 3 voor Christus de eedregistratie in de landstreek van Judea voltooid hebben. De eed moest immers al op 5 februari worden aangeboden!

Samenvattend kun je zeggen dat hieruit een

redelijk samenhangend beeld naar voren komt dat de Heere Jezus ergens in het najaar, waarschijnlijk in september, van het jaar 3 voor Christus is geboren. Ook andere bronnen bekrachtigen dit.

SEPTEMBER IS AANNEMELIJKER DAN DECEMBER

Verschiede bronnen maken melding van een eed aan de keizer. In 3 voor Christus begon de registratie hiervoor. Cyrenius had de taak om dit in Syrië te organiseren. Het ging om een belofte dat niemand aanspraak zou maken

JOSEPHUS

Herodes stierf vlak na een totale eclips van de maan en nog voor het Pascha. Dat blijkt uit de geschriften van de Joodse historicus Flavius Josephus. In zijn waanzin liet Herodes vlak voor zijn dood nog een

groot aantal prominente Joodse rabbijnen executeerden. Josephus schreef dat de maan rood was van het bloed van de rabbijnen. Ook vermeldde hij uitgebreid de enorme statie waarmee Herodes werd begraaven. Josephus had het trouwens ook al over de eed die van het volk werd gevraagd.

ASTRONOMIE

De opmerking van Josephus dat de maan bloedrood was, is opmerkelijk. De maan is pas bloedrood tijdens een totale verduistering (eclips). Met behulp van de sterrenkunde kun je terugrekenen wanneer er in die tijd complete verduisteringen zijn geweest. Eigenlijk blijft dan alleen

de totale verduistering van de maan op 9 januari van het jaar 1 voor Christus over. Alleen die eclips past in de verzamelde gegevens.

Op 24 januari in het jaar 1 voor Christus vierden de Joden de dood van de gehate Herodes. Voor die tijd moeten de wijzen uit het oosten dus op bezoek zijn geweest in Bethlehem. Als je de opdracht van Herodes om alle kinderen van twee jaar oud te vermoorden hierin meeneemt, dan kom je er ook op uit dat Jezus in het jaar 3 voor Christus is geboren.

Oké, het jaar is vastgesteld. Maar kun je nog op een andere manier de geboortedatum van de Heere

BRONNEN

GEGEVENS UIT ARCHEOLOGIE, OUDE HISTORICI ZOALS TACITUS, ENZ.

FLAVIUS JOSEPHUS

MATTHEUS EN LUKAS

3 VOOR CHRISTUS

- Voorbereiding feestjaar
- Eedregistratie
- Cyrenius procurator
- Saturnius stadhouder

- Eed aan de keizer
- Ongeveer 15 maanden voor dood Herodes
- Herodes steeds zieker en agressiever

- Maria en Jozef naar Bethlehem
- Augustus keizer, Cyrenius stadhouder, Herodes koning, herders
- Jezus geboren

2 VOOR CHRISTUS

- Augustus 60 jaar en 25 jaar keizer
- Rome bestaat 750 jaar
- Eed van trouw in feestjaar aangeboden

- Keizer uitgeroepen tot 'Vader des Vaderlands'

- Wijzen uit het Oosten

1 VOOR CHRISTUS

- Herodes sterft vlak na maaneclips en nog voor Pesach

- Wijzen gaan terug
- Jozef, Maria en Jezus naar Egypte
- Kindermoord in Bethlehem

Jezus schatten? We zullen eens kijken...

MAAGD

In Psalm 147 vers 4 staat dat God elke ster telt en bij name noemt. Oeroude culturen verdeelden de sterrenhemel al in sterrenbeelden. In Job 9 vers 9 staan er een paar. De zon

▶ Flavius Josephus

VERWEES JOHANNES NAAR HET STERRENBEELD MAAGD?

'passeert' op zijn jaarlijkse pad door de hemel – vanaf de aarde gezien – steeds weer dezelfde sterrenbeelden. De sterrenbeelden in dat pad lopen om beurten synchroon met de zon; ze komen dan tegelijk met de zon boven de horizon uit. Een van de sterrenbeelden in die reeks is het sterrenbeeld Maagd.

Als je dit weet en je leest Openbaring 12 vers 1, dan werpt dat een vraag op. Johannes beschrijft dat hij in de hemel een teken van een vrouw ziet, bekleed met de zon en de maan onder haar voeten. Kan het zijn dat Johannes

hier het sterrenbeeld Maagd bedoelt? Als dat zo is, dan kun je – met behulp van de sterrenkunde – uitrekenen wanneer het precies was dat de zon middenin Maagd stond, met de maan onder haar voeten. Het betekent dat zon en maan zich vlak bij elkaar aan de hemel moeten bevinden. De maan 'hangt' dan ergens tussen de zon en de aarde in. Dit noem je 'nieuwe maan'.

Met behulp van de sterrenkunde kun je terugrekenen dat de nieuwe maan van de maand september in 3

voor Christus startte op 10 september. Twee avonden later, op 12 september, werd de maansikkel weer met het blote oog zichtbaar en liep de nieuwe maan dus ten einde. Dit betekent dat op 11 en 12 september de zon, de maan en het sterrenbeeld Maagd in de avondschemering in de gewenste positie staan.

Werd toen de Heere Jezus geboren? Helemaal zeker kun je er niet van zijn, maar het zijn wel verdedigbare data.

DURF ANDERS TE KIJKEN

Met dit artikel is niet het laatste woord over de geboortedatum van Christus gezegd. Het doel is om een kader te bieden van hoe de geschiedenis kan zijn verlopen. Er zijn echter meerdere kaders te bedenken. Als je bijvoorbeeld – op basis van 1 Kronieken 9 vers 25 – aanneemt dat Zacharias niet twee weken aaneen in de tempel diende, maar tweemaal per jaar een week, dan kom je op een andere geboortedatum uit.

▶ GEBRUIKTE BRONNEN

Voor dit artikel zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Flavius Josephus, Joodse Oudheden (boek 7)
- Tertullianus, Adversus Marcionem
- Ernst Martin, The Star that Astonished the World
- Barry Setterfield, The Christmas Star (dvd)
- Astronomieprogramma's CyberSky (Cybersky.com) en Starry Night (Starrynight.com)